

Oikeusministeriö
Lausuntopalvelu / kirjaamo.om@gov.fi

Viite: VN/24182/2023

Asia: Lausunto Arviomuistiosta - Eläinsuojelurikosten rangaistukset ja eläintenpitokielto

Eläinlääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon käytön lisäämisestä ja kiellon keston pidentämisestä?

Suomen Eläinlääkäriliitto kannattaa ehdotusta, että rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että törkeään eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö olisi aina määrättävä eläintenpitokieltoon ilman nykyisen kaltaista poikkeusmahdollisuutta. Lisäksi kannatetaan ehdotusta, että perusmuotoiseen eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö olisi puolestaan määrättävä eläintenpitokieltoon, jollei kiellon määräämättä jättämiselle ole erityisen painavia syitä.

Suurimpana ongelmana nykyisessä käytännössä voidaan pitää mahdollisuutta siihen, ettei syyttäjä ole muistanut vaatia eläintenpitokieltoa eikä tuomioistuin voi sitä näissä tapauksissa enää tuomita. Muutenkin Eläinlääkäriliitto on samaa mieltä arviomuistiossa esitettyjen perusteluiden kanssa.

Eläinlääkäriliitto kannattaa myös eläintenpitokiellon vähimmäiskeston pidentämistä. Arviomuistiossa esitettyjen perusteluiden lisäksi kiellon keston pidentäminen olisi tarpeen jo siksi, että nykyään on mahdollista, ettei menettämisseuraamusta ole vielä ehditty toimeenpanna, kun määräaikainen eläintenpitokielto on jo loppunut. Liiketoimintakiellon tapaan myös eläintenpitokiellon vähimmäiskeston tulisi olla kolme vuotta, kuten muistiossa esitetään.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetyn rangaistusasteikon muuttamisesta?

Vankeusuhan lisääminen eläintenpitokiellon rikkomisesta säädettyyn rangaistusasteikkoon on kannatettavaa. Eläinlääkäriliitto on samaa mieltä siitä, että rangaistusasteikon muuttaminen parantaa rangaistusjärjestelmän oikeasuhtaisuutta ja uskottavuutta tilanteissa, joissa eläintenpitokieltoa rikotaan. Yhteiskunta ottaa eläinsuojeluasiat entistä vakavammin ja kansalaiset kokevat eläinten hyvinvoinnin entistä tärkeämmäksi. Tämän takia on keskeistä, että myös eläintenpitokiellon määräämistä koskevan lainsäädäntö vastaa vallitsevaa käsitystä eläinten suojelutarpeesta. Eläinten haltijalla ja omistajalla on yksiselitteinen vastuu eläinten hyvinvoinnin varmistamisesta. Täten on perusteltua, että kiellon rikkominen johtaa toimiin, joilla turvataan oikeushyvä eli eläinten hyvinvointi. Erityisen kannatettava seuraus on rangaistusasteikkomuutoksesta seuraava mahdollisuus toimittaa kotietsintä ja tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Arviointimuistio nostaa hyvin esille erityisesti lemmikkieläimet, jotka elävät joko täysin tai suurimmaksi osaksi kotirauhan piirissä.

Kuitenkin erityisen tärkeää on yhdistää rangaistusasteikon muuttamiseen riittävä kiellon noudattamisen valvonta. Kuten arviointimuistiossa nostetaan esille, on eläintenpitokiellon rikkomisen kiinnijäämisen riski hyvin pieni. Valvonnan esteitä tulee vähentää, jos halutaan, että eläintenpitokieltoa noudatetaan.

Edellä mainituille toimenpiteille mahdolliset vaihtoehtoiset keinot?

Eläintenpitokiellon rikkomisen rangaistavuutta voitaisiin tehostaa lisäämällä eläintenpitokiellon valvontaa sekä eläintenpitokieltorekisterin käyttöä. Eläintenpitokiellon olemassaolon tarkistamisen tulisi olla viranomaisille mahdollisimman yksinkertaista. Pelkän valvonnan lisäämisen haasteeksi tulee kuitenkin edellisessä kohdassa esiin nostettu rajoitus oikeuteen tarkastuksen tekemiseen kotirauhan piiriin eli pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa.

Muita huomioita

Selvityksen tavoite on hyvä ja ehdotetut lainsäädännön kehittämistoimet kannustettavia. Samalla olisi kuitenkin arvioitava viranomaisille riittävät resurssit valvontaan. Poliisin osalta on turvattava riittävä koulutus ja osaaminen lainsäädännön määrittämiin viranomaistehtäviin myös tällä sektorilla.

Suurimpana ongelmana eläintenpitokiellon osalta on tällä hetkellä sen noudattamisen vähäinen valvonta ja tästä seuraava pieni kiinnijäämisen riski kiellon rikkomisesta. Kuten arviointimuistiossakin todetaan, erityisesti lemmikkieläinten pitämisen vastoin määrättyä eläintenpitokieltota on oikeuskirjallisuudessa arvioitu olevan vähäisen kiinnijäämisriskin vuoksi helppoa. Käytännössä eläintenpitokiellon noudattamista ei erikseen valvota. Valvontaeläinlääkäri valvoo eläintenpitokiellon noudattamista, mikäli henkilöstä tehdään eläinsuojeluilmoitus ja sen käsittelyssä selviää, että kyseisellä henkilöllä on voimassa oleva eläintenpitokielto. Poliisilla on pääsy eläintenpitokieltorekisteriin, mutta käytännössä poliisi tarkastaa mahdollisen eläintenpitokiellon olemassaolon hyvin harvoin esimerkiksi asuntoon kohdistuvan muun tehtävän yhteydessä. On myös syytä huomioida, että vaikka henkilöllä todettaisiin olevan eläintenpitokielto, jäävät eläimet usein niitä pitävälle henkilölle tutkinnan ajaksi eläintenpitokiellon rikkomistuomioon saakka, mikäli poliisi ei takavarikoi eläimiä. Arviointimuistiossa todetaan itse eläinsuojelurikosten rangaistusasteikkojen osalta: *Rikoslainsäädännön rikoksia ennalta ehkäisevä vaikutus riippuu toisaalta merkittävästi myös kiinnijäämisriskistä ja rankaisemisen todennäköisyydestä, joilla käytännössä saattaa tältä osin olla rangaistustasoa suurempi merkitys.* Sama koskee myös eläintenpitokieltota ja sen rikkomiseen liittyvää kiinnijäämisen riskiä. Paitsi kiinnijäämisriskiin ja rankaisemisen todennäköisyyteen olisi syytä panostaa myös eläinsuojelurikosten taustalla olevien syiden tunnistamiseen ja mahdollisuuksien mukaan niihin puuttumiseen.

Käytännön valvontaa tekevät eläinlääkärit ovat myös kokeneet, että menettämisseuraamusten tuomitsemisessa on ollut haasteita muun muassa muotoilun ja ylipäänsä menettämisseuraamusten vaatimisen osalta. Tästä toivottaisiin ohjeistusta syyttäjille ja tuomioistuimille.

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvontaa tulisi yleisestikin tehostaa, kuten muistiossakin tuodaan esiin. Keinoja tähän ovat paitsi valvontaeläinlääkärien määrän lisääminen, myös heidän tuekseen tarvittavaan koulutukseen ja ohjaamiseen panostaminen ja työtä helpottavien tietojärjestelmien kehittäminen. Myös eläinsuojelurikosprosessia tulisi tehostaa. Niin tuomarien, syyttäjien kuin esitutkintaviranomaistenkin mahdollisuuksia kouluttautua ja erikoistua eläimiä koskeviin rikoksiin tulisi lisätä. Ennen kaikkea esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien tulisi matalalla kynnyksellä ottaa yhteyttä eläinlääkäriin, jonka tekemän tarkastuskertomuksen pohjalta rikosta tutkitaan. Eläinlääkärien käyttö asiantuntijana rikosprosessin kaikissa vaiheissa on vielä puutteellista. Myös tuomioistuimessa olisi hyvä olla asiantuntijajäsenenä eläinlääkäri samaan tapaan kuin ympäristöasioiden asiantuntijan käyttö on käytäntönä hallinto-oikeudessa ympäristöasioihin liittyvissä tapauksissa.

Suomen Eläinlääkäriliitto ry

Kunnioittaen,
Mikko Turku
puheenjohtaja